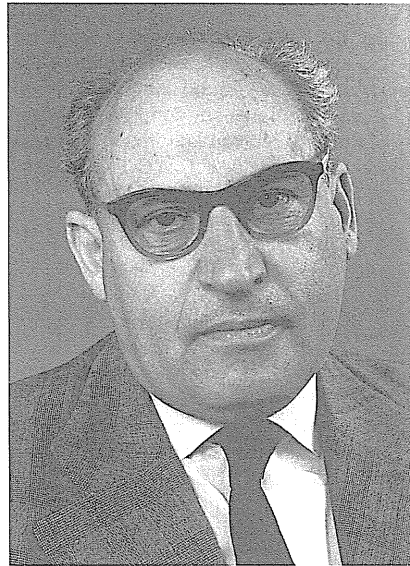

Před sto lety se narodil romanista Vladimír Stupka

Už sto let uplynulo 13. ledna 2006 od narození literárního historika a kritika, brněnského rodáka, docenta PhDr. Vladimíra Stupky, CSc. Ve svém rodném městě strávil Stupka takřka celý život a v Brně také 26. května 1980 zemřel. Obdiv zaslouhuje už výčet oborů, do nichž svou činností zasáhl: byl středoškolský a vysokoškolský pedagog, přední český romanista minulého století (byl také zakladatelem a dlouholetým předsedou brněnské odbočky Kruhu moderních filologů), ale zároveň i výborný znalec české literatury. Uveřejňoval literární a divadelní kritiky v Lidových novinách a v dalších denících a přispíval do významných časopisů, jako byly např. melantrišské Listy pro umění a kritiku. V letech druhé světové války debutoval dvěma knihami také jako beletrista (soubor pěti povídek Pěšiny a román Žízňivý u pramene). Když před odchodem do důchodu bilancoval svou činnost, uvedl, že knižně nebo ve sbornících publikoval 34 rozsáhlých studií, 114 statí uveřejnil v časopisech, napsal 930 kratších recenzí a referátů a v letech 1930 – 1938 proslovil v brněnském rozhlase kolem stovky přednášek. Svědectvím jeho širokých znalostí jsou např. obsáhlá a dodnes vyhledávaná dvoudílná skripta Uvedení do dějin světových literatur. Skripta ovšem mohou poskytnout jen přibližnou představu o Stupkově přednášечském umění, na něž jeho někdejší posluchači rádi vzpomínají.

Po maturitě na klasickém gymnáziu (1924) studoval Vladimír Stupka na Masarykově univerzitě češtinu a francouzštinu. Doktorský diplom sub auspiciis mu byl 23. března 1930 předán na slavnostní promoci, na níž Stupka proslovil přednášku Otokar Březina a Paul Valéry. Ze svých vysokoškolských učitelů měl Stupka rád zejména Arna Nováka; o něm uměl zajímavě vyprávět. Od září 1929 učil mladý profesor na reálném gymnáziu v Ivančicích a už v této době publikoval dvě studie o francouzské literatuře. Od školního roku 1931-32 přešel

Vladimír Stupka
(Snímek: Archiv Masarykovy univerzity)

na reálné gymnázium v Brně na Křenové ulici, kde setrval až do roku 1950.

Od obnovení Masarykovy univerzity v roce 1945 působil Stupka na Filozofické fakultě s částečným úvazkem jako externí lektor. Kmenově přešel na fakultu v roce 1950, ale přestože už měl za sebou dlouhou a hojnou publikační činnost, odborným asistentem se stal až v roce 1955. Byl totiž nestraník a bylo o něm známo, že je praktikující katolík. V šedesátých letech se situace přece jen změnila k lepšímu. V roce 1961 obhájil Stupka kandidátskou disertaci, vzápětí se habilitoval a od 1. května 1962 byl docentem. Na podzim roku 1967 pak přešel jako vedoucí katedry západoevropských jazyků na Pedagogickou fakultu. Hořkým epilogem Stupkovy univerzitní kariéry bylo profesorské řízení, které proběhlo v osudovém roce 1968. Obšírné kladné posudky Stupkovy činnosti tehdy napsali profesori Otokar Novák, Jan O. Fischer, Josef Hrabák a František Svěrák. Návrh Filozofické fakulty podpořila v listopadu 1968 všemi hlasy i vědecká rada univerzity. Ročenka brněnské univerzity 1964 – 1968 (1969, red.

Frant. Hejl) už dokonce u Stupkova jména uvádí titul „mimořádný profesor“, ale po nástupu tvrdého normalizačního kurzu se Vladimír Stupka oficiálního jmenování již nedočkal. Nepomohla ani podpora oblíbené totalitních vládců nad kulturou a školstvím, pražského kolegy prof. Jana O. Fischera, který si Stupkovy práce upřímně vážil.

Funkci proděkana Pedagogické fakulty MU, do níž byl zvolen, Stupka vůbec nezařadil – volby akademických funkcionářů byly na celé univerzitě zrušeny, dříve než se zvolení pracovníci mohli ujmout svých funkcí. Na Pedagogické fakultě byly dokonce zlikvidovány katedry českého jazyka a literatury, ruského jazyka a západních jazyků a místo nich zřízena integrovaná katedra filologie, aby – jak zněla tehdejší oficiální formulace – bylo možno provést nezbytné kádrové změny, což přispěje k jednotnému pedagogickému působení v duchu marxismu-leninismu. Stupkův pracovní poměr skončil dohodou 28. února 1971. Vladimír Stupka v té době už nebyl zcela zdrav a s odchodem souhlasil.

Značnou část svých česky i francouzsky psaných studií publikoval Stupka ve Sborníku prací Filozofické fakulty. V dějinách francouzské a francouzsky psané literatury se jeho zájem soustředil zejména na básníky druhé poloviny devatenáctého století (Baudelaire, Rimbaud, Verlaine, Verhaeren, Maeterlinck aj.). Objevné jsou Stupkovy práce z oblasti česko-francouzských literárních vztahů a z teorie překladu. Významná byla Stupkova účast na trojdílných Dějinách francouzské literatury 19. a 20. století, redigovaných Janem O. Fischerem, které vyšly v letech 1966 – 1979. Stupka k tomuto kolektivnímu dílu našich romanistů přispěl nejen kapitolami, které sám napsal, ale i tím, že dal autorům nezištně k dispozici svou obsáhlou a neustále doplňovanou bibliografii romanik v českých časopisech od roku 1890 a statí v dostupných francouzských časopisech, na níž pracoval od dob svých středoškolských studií a jež měla víc než 30 000 lístků se záz-

namy. Nejvíce je Stupka zastoupen ve druhém dílu Dějin (téměř celý rozsáhlý oddíl Prokletí básníci, dekadence, symbolismus a dále mj. kapitoly Od symbolismu novými směry, Émile Verhaeren a Paul Valéry, fantaisistické a André Gide). V odcenském Slovníku spisovatelů Francie, Švýcarska, Belgie a Lucemburska (1966), jehož hlavním redaktorem byl Otakar Novák, je Stupkovou šifrou st podepsáno – pokud jsem dobře počítal – celkem 315 kratších i delších autorských hesel.

Z české literatury věnoval Stupka pozornost především autorům z brněnského regionu (Jaroslav Zatloukal, Mírek Elpl aj.), ale např. i J.V. Sládkovi a Janu Čarkovi. Stostránková knížka Svědectví krásy a písma (s podtitulem Esej o slovesné duši brněnského kraje), vydaná v roce 1941 a věnovaná „světlé památce Arna Nováka“, je pandán Novákova krásného eseje Duše Brna a jeho kultura slovesná z roku 1936. Stejně jako Novák chce i Stupka sledovat, jak spisovatelé zachytili „duši kraje“, její „hmotnou tvář i duchovou podobu“, a jak se dovedli zaposlouchat „v její okolnímu světu utajený životní rytmus krásy a původní osobitosti“.

Mladším kolegům byl Stupka kdykoliv ochoten poradit, věnovat jim svůj čas a také – téměř na počkání – přeložit např. resumé jejich článků do francouzštiny. Jeho znalosti i paměť byly obdivuhodné: vzpomínám, jak mi kdysi – poté, co jsem někde narazil na neznámé jméno brněnské autorky Boženy Věrné – v telefonickém rozhovoru obratem sdělil podrobné informace o této zapomenuté prvorepublikové básnířce. Ti, kdo museli na začátku sedmdesátých let opustit univerzitu i učitelské povolání, nikdy nezapomenou, jak je pan docent Stupka při náhodných setkáních vybízel, aby v mezích možností dál vědecky pracovali, a jak je povzbuzoval latinským zvoláním „Sursum corda!“

J. RAMBOUSEK

-
- *Existuje-li víra, která hory přenáší, pak je to víra ve vlastní sílu.*

Marie Ebner von Eschenbach